

FOAIA DIECESANĂ

Organ al Eparhiei gr. or. rom. a Caransebeșului

Apare: DUMINECA

Prețul Abonamentului:

Pentru Austro-Ungaria pe an . . . 10 coroane
 „ „ „ pe 1/2 an . . . 5 „ „
 „ România și străinătate pe an . . . 14 franci
 „ „ „ „ pe 1/2 an 7 „ „

Prețul inserțiunilor:

Pentru publicațiuni oficiale, concurse,
 edicte etc. tipărite de 3 ori, dacă conțin până
 la 150 de cuvinte, 6 cor., până la 200 de cu-
 vinte, 8 cor., de aci în sus 10 cor.

Correspondențele se adresează redacțiunii
 „FOAIA DIECESANĂ“;

eară hani de prenumerațiune și inserțiuni la
 ADMINISTRAȚIA
 Librăriei și Tipografiei diecesane în Caransebeș

Predică despre lene

Cel-ce își lucră pământul se va
 sătura de pâne, eară cel leneș
 imple-se-va de sărăcie. Proverbele
 lui Solomon 28, 19.

Iubiților Creștini!

Tot omul cu mintea la loc se întristează, au-
 zînd de sărăcia și lipsa, ce impr-sură pre oamenii
 noștri; tot sufletul se înflorează, când ia sama, ce
 soarte amară așteaptă pe creștinii noștri, pentru-că
 serbează din cale afară prea multe zile preste an,
 pentru-că se dau la beut și pentru-că își vind la
 străini pământurile, cari sunt dealtmintea temelii
 puterii omului și traiului bun. Și chiar pentru-că oa-
 menii noștri țin prea multe zile de sărbători preste
 an, pentru-că prea mulți lucră numai atunci, când
 le vine mucle la deget, am pus gând să vă vorbesc
 astă-zi, de păcatul *lenei*, și, ca să vă fie de folos
 cuvântarea mea, vă rog să mă ascultați cu toată
 luarea aminte.

Trecut-au o sută de ani, de când un împărat
 înțelept, văzînd și cunoscînd scăderea cea mare,
 ce i-o are împărăția, pentru-că oamenii țineau prea
 multe sărbători din acelea ce nu-s legate, s'a pus
 de a împuținat numărul sărbătorilor, și așa i-a în-
 duplecat pe supușii săi, ca să lucreze mai mult și
 să-și câștige mai mult. Bun lucru a făcut împăratul
 acela; și de asta ne putem încredința și noi, luând
 bine sama numai la satul nostru. Cu cât nu s'ar
 rēdica bună oară satul nostru și cu cât n'ar duce-o
 el mai bine, dacă noi am lucra peste an numai cu
 zece zile mai mult decum lucrăm! La noi în sat
 sunt adecă 2000 de suflete; dintr'acele se punem,
 că numai 1000 sunt buni de lucru; să mai punem,
 că aceea mie de inși se duc la lucru și capătă
 pe zi cel puțin câte 30 cr. de om. Atunci eacă,
 mia aceea de lucrători, lucrând în acele zece zile,
 aduce în sat o dobândă, un câștig de 3000 fl. Ei
 bine, acum judecați, oare câte mii de florini nu

perdem noi, șezînd cu mâinile în sin în sărbătorile
 cele multe, ce nu-s legate, în zilele acelea, cum
 am zice, băbesci ori păgănesci, cari-s presurate
 preste tot anul! Sciu și eu, că sunt încă între noi
 de cei-ce cred, că cu sărbătorile cele multe ne-am
 face mai cu frica lui Dzeu; dară asta nu-i așa,
 căci vedeți, chiar cu sărbătorile cele multe, din
 cale afară, ne stricăm mai tare, dăm înapoi în toate
 vîzînd cu ochii și cădem la sărăcia rușinoasă. Cum
 e adecă omul? Lui, dacă nu lucră, i-se urēsc
 dela un timp, și apoi ce face? Eacă ese de acasă
 și se duce, că doară s'ar întalni cu alții, ca să-i
 mai treacă de urit; și așa uude se duce? Să duce
 drept la birt, unde vezi bine, că fără un păhar de
 cea cinste nu se poate! Și oamenii noștri se tot
 duc la birt și nu mai vreau să înțeleagă în ruptul
 capului, cum că din oara, în care își pune creștinul
 piciorul în birt și se îndulcesce de păhar, nu mai
 e Doamne-ajută cu dînsul, nici cu casa lui. El
 cheltue cu birtul pe nesimțite tot și mai întaiu pânea
 din pod, apoi vitele din ocol și hainele din casă,
 la urmă pământul și casa. Îndobitocit adecă cum-i
 el de veninul turnat întrinsul din zi în zi nu
 mai scie ce face, și numai ce vezi, că jidovul și
 intră în binele lui. În chipul acesta folosindu-se
 jidovii de patima de păhar a creștinilor noștri și
 apoi de mintea lor cea crudă, nu mai este mirare,
 că îi sug și-i store și la urma urmelor înghit și
 sate întregi. Eară pe de altă parte sciu și eu, că
 oamenii noștri încă tot cred, cum-că, dacă omul
 nu lucră în zilele cele nelegate, bună-oară în Joile
 cele de după pasci, apoi poate rămănea ferit de
 multe primejdi. Dară eu zic, că în zilele acelea
 primejdia cea mai mare este, că își face lenea loc;
 și apoi *lenea e mare doamnă*, ea pe cei-ce îi apucă
 îi pune degrabă sub picior și-i culcă la pământ.

Deci să luăm sama, iubiților mei, că *lenea*
 este *păcat de moarte*, și cine se dădă cu dēnsa, își
 încarcă grea sărăcie în spate și multă rușine pe

cap. De aceea zice și înțeleptul Solomon: „Cel-ce 'și lucră pământul, se va sătura de pâne, eară cel leneș împle-să-va de sărăcie.“ Eară s. ap. Pavel adaugă zicând, că „cel-ce nu voiesce să lucre, nici se nu mai mănânce“ (2. ep. c. Tes. 3, 10.).

Ei, oare se nu-i fie rușine omului leneș la auzul acestor cuvinte ale apostolului? Oare nu vede el, că toate fapturnile lăsate dela Dzeu sântul în lume lucră ne'ncetat? Micuța albină zboară din zori de zi din floare în floare culegând cu mult sbucium mierea cea dulce, care și noauă ni-i de folos? Cel mai mic păiangin, lucră zi și noapte la iscusita-i pânză, fără să i-să urască? Numai omul se nu lucre, deși zice s. ap.: „Răscumpărați timpul căci zilele sunt rele“ (Etes. 5, 16). Numai el se zacă, numai el, ființa lui Dzeu cea mai aleasă pe toată fața pământului! Ci, mai bine „mergi la furnică, leneșule, și i-a sama la cercările ei și fi înțelept: ea, neavând nici cap peste dânsa, nici cine se o privegheze, nici domn, își gătesce de cu vară nutrețul, și odată cu secerișul adună bucate; eară tu leneșule, până când vei zăcea? când te vei scula din somnul tău? O leacă de somn, o leacă de dormitare, o leacă de ședere cu mânilor în sîn, și eacă, sărăcia ta ca un hoț te va ajunge și lipsa ta ca un haiduc.“ Eacă așa zice înțeleptul Solomon în proverbele sale. Feresce-te dar' creștinule, de lene, „căci cu lenea ajunge omul la multe deprinderi rele“, zice și înțeleptul Sirach.

Și în adevăr lenea face diu om o ființă chiar de nimica. Căci precum în putrejuene se fac vermi, cari apoi sporesc putrejuena: așa și în lene se nasce în inima omului desnădejduirea, care îl face apoi să-și ieie chiar și zilele. De altmintrea judecați și voi, cine-i mai urit decât omul leneș? Omul după firea lui e menit să se misce, Dzeu l'a făcut să lucre. E deci după voia lui Dzeu, ca să șază? Și oare, la urma urmelor, care o duce mai bine, cel-ce trăiesce lucrând, ori cel-ce 'și împinge zilele nelucrând? Nici vorbă, că cel leneș o duce rău, pentru-că vedeți, în vinele lui intră lăncezală; care apă adecă e mai bună, ceea-ce stă ori ceea-ce curge? Nu se împutesce oare apa cea stătătoare? Care cheie are luciul mai frumos? Oare nu ceea-ce tot incuie și descuie? Și ceea-ce stă în cui nu ruginesce ea oare? Așa-i și cu omul harnic, pe dânsul rugina nu-l ajunge, ea nu-i strică luciul feței. Părinții leneși, cu putoarea lor, mai sunt încă ca nisce furi, cari fură pânea din gura copiilor și-i mână ca și vrând la starea cea amară a caliciei. De aceea zice apostolul Pavel: „dacă care-va nu poartă grijă de ai săi și mai cu samă de ai casei sale, apoi acela și-a lăpădat credința și este mai rău decât cel necredincios“ (1, ep. c. Tim. 5). Dară vai, câți tați de aceia, câți oameni fără de credință, fără de suflet nu mai sunt între creștinii noștri, cari cu lenea și cu beția lor aduc tot amarul peste casa lor! Ei însă, se ști bine, nu vor mai

remânea nebătuți de Dzeu. Eacă și eu singur am cunoscut oameni avuți, cari aveau pământuri multe loc, case mari și frumoase cu cele de trebuință lângă dânsese, părechi de boi și multe vaci cu lapte; dară pentru-că ei dela un timp în toată ziua, fără ca să mai lucre, s'au deprins a da tot la chief și desfătare, chiar ca avutul din evengeliie, au ajuns la nimica toată. Și nici nu se mai putea altfel, căci vorba aceea, cum îți vei ascerne așa vei și dormi.

De aceea se se ferească fie-care de lene, și „mai bine se se ostenească, făcând câte un lucru bun cu mânilor sale, ca să aibă de unde face parte și celui-ce are lipsă.“ (Efes. 4, 28).

Dar' la ce se-mi mai bat capul cu lucrul, ați zice poate care-va; am doară părinți avuți, cari nu mă vor lăsa la timp în lipsă. O ce cuvânt fără de rușine! O ce păcat! El, punându-se la blid, ca să mănânce, nu dă oare numai de sudoarea părinților lui? Și dacă dă, apoi se-i mai poată veni bine mîncarea, carea nu și-a câștigat-o cu sudoarea lui? Eu zic, dragilor mei, că nici o îmbucătură nu-i mai bună și mai dulce decât aceea-ce și-a agonisit-o omul cu mânilor sale; ceea-ce se vede bine și din cuvintele psalmistului, când zice: „fericit ești și bine îți va fi, dacă vei mânca munca mânelor tale“ (ps. 128, 2).

Drept e, Tatăl ceresc ne dă pânea, dară nu dormind noi, ni-o dă, ci bine-cuvântându-ne lucrul și munca mânelor noastre. Căci nu somnul, dară se ști, că, nici lucrul singur nu-l face pre om avut, ci bine-cuvântarea Domnului.

Dară, dacă bine-cuvântarea Domnului îl face pre om avut, apoi ați mai zice poate care-va: la ce se mai muncesc eu? Ce mai vorbă păgânească nu mai e și aceasta! Omul doară e făcut la lucru ca și paserea la sbor, și asta o puteți cunoasce și voi chiar din cuvintele Domnului, carele a zis: „întru sudoarea feței tale vei mânca pânea ta“ (1 cart. Moisi c. 3., și Sir. 1). Fără de lucru așa dară nu voiesce Dzeu să ni deie nimica. Dară pe de altă parte, dacă ar și munci omul mii de ani, cu muncă cât se poate de mare, tot nu ar dobândi nimica, dacă Dzeu nu și-ar adauge bine-cuvântarea. Arama, argintul, aurul, ferul l'a pus Dzeu în pământ ici și colea, ca să-l scoată omul de trebuința sa. Ei bine, dar unde Dzeu nu l-a pus, scoate-l-va băiașul, afunda-s'ar chiar și în fundul pământului? De aceea pe lângă lucru se cere să fie și bine-cuvântarea Domnului!

O, de n'aș mai trebui să lucrul, mai oftează cutare. Eacă dor neînțelept! El nu ia sama, că cu lenea lui ar da în vieța în multe boale, de cari nu ar mai scăpa nici cu leacurile doftorilor celor mai iscusiți: căci leacul cel mai bun pentru trupul omului e chiar sudoarea feței lui.

Ei bine, ar mai zice eară cine-va, dacă e numai decât să lucrul, apoi n'am să mă mai îngrijesc

decât de mine și de ai casei mele, ear sêracilor dee-li Dzeu! Pe înțeleptul acela l-aș întreba: În-grijindu-ne numai de noi înșine și nedând sêracilor nimica, oare sêracii nu ar trebui să moară de foame pe drumuri, și oare nu am avea noi a răspunde greu de moartea lor înaintea lui Dzeu? Dacă pre sêracul, ce vine la casa ta, în loc să-l mângâi cu o fêrmătură de pâne sau cu un pumn de fâină, l'ai alunga zicându-i: dute omule, dee-ți Dzeu! apoi sêracul — al têu frate în Cristos — oare nu s'ar duce de tot amărit dela ușa ta? Ei bine, amarul sêracului alungat dela ușa să scriți, că nu-i aduce omului în casă bine-cuvântare, ci blăstêm!

Avuția e dar dela Dzeu, e lucru bun. Patriarhii Avram, Isac și Iacob și mulți alții au fost oameni foarte avuți și vrednici de adevêrată fericire; ei au fost vrednici, pentru-că dênșii celor sêraci tot-deuna le-a întins mâna. Avuția de altmintea e un idol, dară acest idol nu-l poate osândi pre om, dacă omul nu se ține cu toată inima de dînsul, Apoi e și între avuți mare deosebire. O samă să înavuțesc adecă cu cămătărie neertată și cu înșelaciune; și de aceea ar zice poate care-va: mai bucuros voiu să rămân sêrac decât să fiu bogat, ca doară mai lesne aș putea dobândi împêrăția ceriului! Da, iubitor, zic și eu, că mai bine e să rămână sêrac și să poată intra în împêrăția ceriului, decât să se bată după avuție și să nu poată intra în împêrăția ceriului; dar pe altă parte credeți-mă, că și mulți sêraci se vor osândi. Căci ce folos îi poate aduce sêrăcia omului celuia-ce, ferindu-se de lucru și de muncă dreaptă, își petrece zilele vieței în trândăvie, și, neagonisindu-ș singur nimica, se lasă numai tot în spatele altora, chiar ca trântorii, ce se hrănesc din truda sirguincioaselor albine? De aceea, ca între cei avuți este și între sêraci mare deosebire! Și este prea adevêrat, că, cum avuția numai nu-l duce pre om la osândă, așa și sêrăcia singură nu-l duce la fericire!

Vai nefericitul de mine, îi auzi în urmă pre omul lenș zicând, ce se mă fac eu? De ce-mi dă Dzeu atâția copii? Cum să-i țin și să hrănesc atâța vermi? Ce păcătoasă vâitare și aceasta! căci de ce să fie în ochii tîi nefericire, ceea-ce la Dzeu e bine-crvântare? „Eacă fii sunt moștenire dela Domnul, fructul pântecelui e resplată,” zice psalmistul (ps. 127, 3). Și cine scie, ori de nu-ți va da Dzeu mult bine chiar cu fii tîi, cum i-a dat lui Iacob cu fiul său Iosif? Credeți-mă, că mulți părinți prin fii lor ajung la mare noroc și fericire, dacă-și implinesc bine datoria părintască, crescându-i în frica Domnului adecă și, dacă silindu-se a-i feri de păcatul lenii, îi învață de cu bun timp să prindă a cunoasce folosul muncii și al sirguinței. Căci cum să mai poți accepta vr'un bine pe urma copiilor tîi, dacă nu cauți să le dai creștere creștinească, dacă nu-ți bați capul să-i deprinzi la rugăciune sara și dimineața și tot-deuna la mulțămită

lui Dzeu pentru darurile lui? În casa ta nu mai poate fi bine-cuvântarea Domnului, ci urgia faptelor tale; copii tîi, în loc să fie copii de omenie, vor scoate din gura lor numai vorbe de rușine, sudâlmî spurcate și blăstâmuri păgânesci, la cari tu singur îi deprinzi cu pilda, ce li-o dai, adecă cu vorbele tale și cu faptele tale.

Deci toți cei-ce se simțesc cuprinși de unele scăderi ca aceste, părăsască acum calea cea rea, pe care se află; toți cei-ce vîd, că cu dulcețele lenii de bună voie s'au făcut robi, defacă-să acum de amorțala și de traiul lor cel trândav! Căci numai așa se poate, ca starea noastră cea rea să se îndrepte spre bine, numai așa putem avea nădejde, că noi, ba și tot poporul nostru, se va rēdica eară și nu se va stinge, ci cu ajutoriul lui Dzeu se va întări, ceea-ce cu dor învâpăiat o doriau și străbunii nostri, cari prin veacuri întregi și-au vêrsat sângele pentru apêrarea și păstrarea pământului acestui prețios în care trăim, a legii celei sante, la care ne închinăm, și a limbei celei scumpe, ce o vorbim și cari toate la un loc le-am primit dela dênșii ca nisce moșteniri foarte prețuite Amin. (Candela)

Congresul naționalităților

Ziua de 10 August va rămânea una dintre cele mai însemnate în viața luptelor noastre naționale. O dorință vechiă s'a concretizat în aceasta zi, — *alianța naționalităților* a devenit fapt.

Numărul celor veniți la congres s'a urcat aproximativ la 400; între acestia mulți țărani mai ales din partea naționalității slovace. Preoțimea încă a fost reprezentată bine.

Încă înainte de ceasurile doauē sala cea mare din „Hotel Național“ a fost înțesută de lume; ședința se deschide la oarele doauē prin D-l Vasilie Mangra.

În urmă să proceda la constituire și să aleg de prezidenți ai celor trei naționalități: din parte română dl Pop de Basești, care abia eri alaltă-eri a părăsit temnița ungurească, din parte slovacă Paul Mudron, ear' din partea sêrbilor Dr. Polit.

După alegerea aceasta, fie-care president în limba sa națională accentuează scopul congresului, apoi să trimita următoarea depeșă omagială către împêratul-rege.

*Majestății Sale ces. și reg. apostolice
Francisc Iosif I.*

„Românii, Slovacia și Sêrbii adunați în capitala Ungariei, conduși de credința și devotamentul lor strămoșesc roagă pre Majestatea Voastră imperială și regală apostolică, scutul și păvaza tuturor popoarelor Monarhiei, să vă îndurați a primi prea grațios espresiunea devotamentului lor omagial.“

După aceasta să completează biroul alegându-se de secretari din partea românilor: Dr. Stefan Pop

și Dr. St. Petroviciu; din partea sârbilor Iovanovicu și Dr. Adamovicu; din partea slovacilor Svetozar Hurban Vajansky și Halaser.

Fiind biroul complet, presidiul face propunerea, ca să se aleagă o comisiune de 45 membri pentru statorirea programului comun de acțiune. Alegându-se din partea Românilor Dionisie Vajda, Iuliu Vlăduț, Vasile Mangra, Dr. George Ilea, Iosif Crișan, Dr. Stefan Pop, Dr. Stefan Petroviciu, Dr. Gavril Tripon, Dr. Silviu Moldovan, Dr. Dimitrie Ciuta, I. M. Roșu, Dr. Manguica, Dr. G. Candrea, Dr. Dimitrie Pop, Mihail Popovicu, comisiunea de 45 membri se retrage și după un interval de aproape o oră se reîntoarce în mijlocul celor adunați. După-ce dl Dr. St. Pop, ține o vorbire introducătoare cetesce programul stabilit de comisiune și care este următorul:

Membrii naționalităților române, sârbe și slovace din Ungaria, adunate la 10 August 1895 în Budapesta, enunță următoarele:

I.

Alianța română, sârbă și slovacă declară, că va ține la întregitatea țărilor coroanei Sântului Stefan în toate direcțiunile sale.

II.

Respectând raporturile etnice și dezvoltarea istorică a Ungariei, în puterea căroră Ungaria nu este un stat căruia un singur popor ar putea să-i deie caracterul său național, ci numai totalitatea popoarelor ungare unite într'un întreg poate da caracterul acestui stat, românii slovacii și sârbii locuitori în Ungaria și Transilvania, susținând întregitatea țărilor coroanei Sântului Stefan, voiesc să tragă din raporturile etnice existente și din dezvoltarea istorică a Ungariei toate acele consecuențe, cari sunt trebuincioase pentru administrarea statului cu respect la susținerea și dezvoltarea singuraticelor popoare ale Ungariei.

III.

Natura statului ungar produsă prin raporturile etnice și prin dezvoltarea istoriei, nu permite, ca un singur popor, care nici nu formează majoritatea populațiunii, să-și aroage dreptul de a-și forma el singur statul. Numai totalitatea popoarelor Ungariei au dreptul de a se identifica cu statul, după cum aceasta declarat este și în legile existente. În consecuență, așa numita idee de stat național magiar, arogând atributele statului numai pentru un singur popor, care e în minoritate și cu ajutorul puterii de stat aquire, aservind astfel celelalte popoare ale Ungariei, cari sunt în majoritate: este în contradicție cu raporturile etnice și cu dezvoltarea istorică a Ungariei, dar' este tot-odată și periclitare a condițiunilor de existență pentru celelalte popoare ale Ungariei, cari compun majoritatea țării.

IV.

În fața acestei periclitări, care deja prin fapte se pregătesce a nimici condițiunile de existență ale celorlalte popoare ale Ungariei și Transilvaniei, cari formează majoritatea țerei: românii, slovacii și sârbii din Ungaria și Transilvania, susținându-și programele lor proprii, na-

ționale de până acum, încheie alianță pentru a-și apăra cu toate mijloacele legale naționalitatea lor și nădăduesc, că din acelaș interes la aceasta alianță se vor alătura și rușii (rutenii) și germanii Ungariei, căci aceasta alianță nu va conține nimic ilegal, ci mai vârtos se nisuesce cu toate mijloacele legale a pune Ungaria pe base firești. Drept basă firească are a se considera autonomia națională în cadrul arondării comitatense.

V.

Aceasta alianță a naționalităților nu eschide, că fiecare naționalitate după împrejurările sale deosebite se poată nisui la o dezvoltare proprie și spre scopul acesta naționalitățile aliate și promet ajutoriu reciproc.

VI.

Popoarelor nemagiare ale Ungariei amăsurat hotărului graiului lor să li se deie deplină libertate, astfel ca respectivelor teritorii autonome (comitate, orașe municipale, comune) prin aplicarea limbei naționale la autoritățile administrative și judiciare să li-se deie caracterul naționalității respective. Unde însă limbile sunt amestecate, acolo în interesul administrațiunii mai ușoare comitatele să fie arondate după limitele limbilor.

VII.

Din acest punct de vedere românii, slovacii și sârbii nu se pot mulțumi cu așa numita lege a naționalităților din anul 1868. Aceasta lege, după cum se pare, a fost adusă numai ca să servească de mască înaintea străinătății pentru pretinsa toleranță față de naționalități. De fapt aceasta lege nu se ține și este cu totul ilusorie. Până când aceasta lege a naționalităților este în valoare sârbii, românii și slovacii vor respecta-o ca lege, dar' pretind dela potestatea statului, ca ea și față de ei să fie respectată, ba încă să fie lărgită în favorul naționalităților și al egalei îndreptări. Dacă vre-odată naționalitățile vor fi puse în posibilitatea de a fi reprezentate în parlamentul ungar, ele vor nisui la schimbarea legii de naționalități de comun în înțelesul principiilor autonomiei naționale cuprinse în acest program, și anume: ele vor insista, ca datorința statului de a sprigini din mijloacele statului scopurile culturale ale diferitelor popoare din Ungaria, să se esecute imparțial în toate direcțiunile.

VIII.

Naționalitățile Ungariei sunt aduse în trista poziție de a nu putea lua parte la legislațiunea statului ungar. De oarece Ungaria este considerată ca domeniul unui singur popor, puterea statului se muncesce să deie parlamentului ungar caracterul reprezentării unui stat național. Mănecând din acest punct de vedere pentru Transilvania s'a creat o lege electorală nedreaptă și horendă, dar' chiar după legea electorală din Ungaria proprie, cercurile electorale sunt astfel formate și listele electorale de regulă astfel se compun, că alegătorii naționalităților apar delăturați și striviți la alegeri apoi autoritățile administrative folosesc față de naționalități astfel de mijloace horende de presiune și dispoziție brachială, încât

aşa ceva la alegeri nicăiri în Europa civilisată nu se poate întâmpla. Între astfel de împrejurări, când dreptul etern al libertăţii electorale a devenit iluzoriu, — sârbii slovacii şi românii ca partide sunt siliţi a se abţinea deocamdată dela alegeri pentru parlament.

IX.

În legătură cu aceasta alianţa naţionalităţilor doreşte introducerea sufragiului universal direct şi secret, doreşte o arondare mai dreaptă a cercurilor electorale, sistarea influinţării administrative la alegeri şi abrogarea acelor dispoziţii legislative, după cari omisiunea plăţii contribuţiei atrage pierderea dreptului electoral.

X.

De oare-ce în Ungaria nu există nici o lege pentru dreptul liberei întruniri şi asocieri, ear ordinaţiunile ministeriale privitoare la aceasta cestiune învechită şi echi-vocă, organele administrative le esplică şi aplică în mod arbitrar, aşa că pentru adunările publice şi pentru formarea de asociaţiuni ale naţionalităţilor se pun în cale toate piedecile posibile, şi pentru ele dreptul de întruniri şi asocieri aproape nu există, alianţa naţionalităţilor pretinde crearea unei legi precise şi democratice pentru dreptul de întruniri libere şi asocieri.

XI.

De oare-ce prin sistemul actual autonomiile bisericesti şi şcolare garantate prin lege au devenit iluzorii prin amestecul arbitrar din partea guvernului, alianţa naţionalităţilor cere respectarea autonomiei legale bisericesti şi şcolare şi lărgirea ei în înţelesul adevărat al autonomiei.

XII.

Considerând, că în Ungaria măreaţa instituţiune a juriului există excepţional numai pentru afaceri de presă şi având în vedere, că dislocaţiunea acestor jurii este cu intenţiune astfel întocmită, ca în afacerile de presă ale nemagiarilor judecă numai magiari cu sentimente duşmănoase faţă de naţionalităţi, cari nici nu înţeleg limba nemagiarilor, ceea-ce o dovedeşte evident mutarea juriului din Sibiu la Cluj, şi de oare-ce astfel aceasta instituţiune este falsificată şi îndreptată în contra ori cărei mişcări mai libere a presei naţionalităţilor, cari în acest chip sunt total despoiate de libertatea presei, — alianţa naţionalităţilor pretinde, — ori dislocarea acestor jurii în astfel de localităţi, unde prin ridicarea instituţiunii dăunoase a talmaciului va fi cu putinţă a pertracta în limba originală a productului de presă, ori cassarea totală a instituţiunii juriilor şi supunerea afacerilor de presă competenţei tribunalelor ordinare.

XIII.

De oare-ce în Transilvania există o lege excepţională pentru afacerile de presă, ear în Ungaria libertatea presei e restrînsă prin impunerea cauţiunii, — alianţa naţionalităţilor pretinde o lege unitară pentru libertatea nelimitată a presei.

XIV.

Alianţa naţionalităţilor doreşte libertatea pe toate terenurile, şi astfel în prima linie luptă pentru libertatea confesiunilor existente.

Din acest punct de vedere alianţa naţionalităţilor va lupta cu toate mijloacele legale pentru revisuirea legilor politice-bisericesti, cu atât mai mult, că acelea sînt îndreptate contra vieţii naţionale a singuraticelor popoare.

XV.

Naţionalităţile ungare doresc reprezentarea intereselor lor prin un ministru denumit de coroană, după chipul cum este reprezentată Croaţia şi Slavonia, prin un ministru fără resort.

XVI.

Pentru ajungererea scopurilor propuse şi în vederea unitara alianţa slovacilor, sârbilor şi românilor va fi reprezentată prin un comitet ales de delegaţii sârbilor, slovacilor şi a-i românilor, care comitet va fi compus din câte 4 membrii din fie-care naţiune.

XVII.

Acest comitet va dispune cele de lipsă spre efectuarea unei organisări şi va îngriji, ca din timp în timp la toate ocaziunile să se ridice protest contra politicei de desnaţionalisare a deţinătorilor actuali ai puterii de stat.

XVIII.

Comitetul va fi cu băgare de samă, ca buna-înţelegere între singuraticele naţionalităţi să fie păzită şi totul să fie depărtat, ce ar putea ştirbi aceasta buna-înţelegere.

XIX.

Pentru de a chiarifica marele public european, care nu este destul de orientat asupra raporturilor naţionale ale Ungariei comitetul se va nisui a orienta presa europeană.

XX.

Congresul hotărăsece a se întruni periodic şi incredîntează comitetului conducătoriu de a hotărî locul şi timpul şi de a îngriji de convocarea lui.

XXI.

Comitetul convocătoriu are să elaboreze încă înainte de întrunirea proximă a congresului un memorandum, care în numele popoarelor reprezentate prin aceasta alianţă să espună pe deplin situaţiunea cu scopul de a fi prezentat Majestăţii Sale Împ. şi Reg.

XXII.

La cas că întrunirea comitetului delegat va fi zădărnicită, principiile cuprinse în acest program vor servi ca directivă politicei naţionale a slovacilor, sârbilor şi românilor.

Acest program, cetit apoi şi în limba slovacă şi sârbească, se primesce unanim.

După votarea unanimă a acestui program congresul se închide. Afară de mici incidente neplăcute congresul a decurs cât se poate de bine.

Convocare

Adunarea generală din acest an a Reuniunii învățătorilor români gr. or. dela școalele confesionali din diecesa Caransebeșului, carea este deodată cu adunarea iubilară de 25 de ani a Reuniunii, conform §-lui 17 din statute și a decisiunii luate cu ședința comitetului ținută la 20 Iulie a. c. st. v. se convoacă în orașul *Caransebeș* pe zilele *10/22 și 11/23 Septemvrie a. c.*

La această adunare se invită cu tot respectul:

- a) P. T. Domni membri fondatori, ordinari, ajutători și onorari ai Reuniunii.
- b) P. T. Reuniuni învățătoresci române din Ungaria și Transilvania.
- c) P. T. Institute teologice și pedagogice române din Ungaria și Transilvania.
- d) P. T. Direcțiuni ale gimnasiilor române.
- e) Venerabilile Consistorii române.
- f) Toți iubitorii de înaintarea școalelor și a învățământului poporului nostru român.

Programul adunării:

Duminică în 10/22 Septemvrie înainte de amezii

1. La 9 oare dimineața toți membrii și participanții se întrunesc în biserica catedrală din Caransebeș și asistă la sânta liturgie împreună cu chemarea Duchului sânt.
2. După liturgie întrunirea în localitatea destinată pentru ținerea adunării și esmiterea unei deputațiuni, ca să invite la adunare pre P. S. Sa Domnul Episcop, protectorul Reuniunii.
3. Deschiderea adunării prin președintele Reuniunii.
4. Raportul general al comitetului despre întreaga viață și stare a Reuniunii dela înființare până în ziua de azi.
5. Raportul cassariului.
6. Raportul bibliotecariului.
7. Alegerea comisiunilor pentru cenzurarea rapoartelor de sub punct. 4, 5, 6, a unei comisiuni pentru înscrierea membrilor și a unei comisiuni speciale.

După amezii:

La 4 oare cetirea operatelor incurse pentru almanachul Reuniunii.

Luni în 11/23 Septemvrie înainte de amezii:

8. La 9 oare dimineața părăstas pentru Episcopul de pie memorie și fondatoriul Reuniunii Ioan Popasu și Constantin Diaconoviciu-Loga în biserica S. Ioan din cimiteriu.
9. La 10 oare inaugurarea monumentului lui Constantin Diaconoviciu-Loga.

După amezii:

10. Rapoartele comisiunilor.
11. Defigerea locului pentru adunarea generală viitoare.
12. Propuneri din partea membrilor.
13. Alegerea biroului și a comitetului pe a. 1895/6.
14. Alegerea comisiunii pentru autenticarea procesului verbal.
15. Închiderea adunării.

Bocșa-montană în 1/13 August 1895.

Ioan Ionașiu, m. p.
președintele Reuniunii.

Ioan Marcu, m. p.
notariul general al Reuniunii.

Varietăți

Încheierea matriculelor bisericesci. Ministrul de culte *Wlassics* a dat o ordinațiune organelor subalterne, să provoace pe purtătorii de matricule bisericesci (preoți), ca cu finea lui Septemvrie să încheie matriculele și să dea exemplarele autentice oficiilor administrative. Ordinațiunea e de următorul cuprins: „Cu aceasta ordinațiune am recercat tot-odată și pe superioritățile ecleziastice, ca să îndrumeze pe subalternii săi, a încheia cu finea lui Septemvrie matriculele purtate de dânsii, și a transpune esemplarele îndatinate autorităților administrative încă pe la mijlocul lui Octomvrie, conform paragrafului 1 din art. de lege XXIII din 1867. Din motivul acesta recere pe oficiile administrative, că întru cât nu vor sosi exemplarele numite în prima jumătate a lunii lui Octomvrie, trimiterea aceloră să fie legată de un anumit termin, a cărui neobservare să mi-să facă mie cunoscută, spre ulterioara procedere.“

Congrese. Afară de congresul, de care ne ocupăm în numărul de față, s'au ținut în timpul din urmă încă alte 3 congrese europene. *Congresul criminaliștilor* din Linz a. D. are un program foarte instructiv și interesant. La acest congres ia parte și cunoscutul avocat din Logoj C. Bredicean. Obiectele pertractate în acest congres sunt: 1. Infiuința opiniunilor mai moderne ale dreptului penal asupra tratamentului legislatoric al încercării și al săvârșirii. 2. Uciderea din pasiune, analizată din punct de vedere antropologic și sociologic. 3. Crescerea profesională de criminaliști practici. 4. Se unește oare estensiunea dreptului penal-sumariu cu deosebirea, ce este a se face între recidivi și aceia, cari comit crime pentru prima-dată. — *Congresul de pace din Bruxella*, la care sunt reprezentate 14 state prin 66 de membri s'a deschis Marți în 1/14 August. În prima ședință a vorbit ministrul lucrărilor publice din Belgia, *Nyessens* despre *restringerea potestății și sprijinirea dreptului*. În ședința

a doaua a vorbit Dl *V. Urechidă* în contra tinerii congresului de pace în anul viitoriu la B.-Peșta. La *congresul limbilor romanice* ținut la Bordeaux, în Franța, li s'a făcut Românilor mare onoare; s'a decis adecă a se lua inițiativa, ca limba română să se propună în școlile superioare din Franța și din celelalte țări latine. Viitoriul congres se va ține în București.

Concert. Joi sara a avut loc în sala dela „Pomul verde” un concert dat de Dnii George S. Vassiliu tenor solist al operei din București și basistul Mirocea Constantineanu. Programul a fost variat și interesant. Acompaniamentul la pian l-a executat amabila D-ră Adriana Moacă. Dl Vassiliu a escelat în „Doina țării Românescei”, compoziție proprie; ear Dl Constantineanu mai ales în declamațiunea „Sentineli române.” Ambii au dat dovezi de talente rare și le dorim succes pe calea apucată.

Societate de pompieri în Slatina-Timișană. Dumineca trecută nu de mult înființata societate și-a ținut sârbarea întemeierii. Întemeietoriul și conducătorii acestei societăți este un ofician al firmei Eisler, D-l Schleier. Că Domnul Schleier este un om de inimă dovedește împrejurarea, că D-Sa în timp scurt a învățat limba românească numai ca să poată instrua pe benevolii pompieri. Festivitatea a decurs cât se poate de bine. După sosirea oaspeților, pe cari pompierii în corpore i-a primit la trenul de 11 oare, au urmat un fel de examen teoretic cu pompierii. După acesta un banchet, la care au luat parte și inteligența română din Caransebeș. La finea banchetului s'a dat semn de alarmă și harnicii pompieri și-au arătat cu multă precizie dexteritatea de a da ajutoriu celor nefericiți prin foc. Cu acestea partea oficioasă s'a finit. Jocul și voia bună a ținut până târziu. Nu pot încheia aceasta mică dare de samă fără să nu condamn nepăsarea oamenilor noștri față de străinismul, ce din ce în ce prinde rădăcini la slatinenii noștri „români de altă lege”. Pentru ce nu imitează domnii noștri de român din Slatina pe bravul și simpaticul Domn Schleier, când e vorba să se lucreze în interesul poporului nostru?

Prof. Dr. Weigand în Timișoara. Cetim în Drep-tatea din 6 August, Profesorul Dr. *Weigand* a sosit în Timișoara asară cu trenul de cătră Peșta, la 5 oare 49 minute. A sosit dimpreună cu prea stimata sa soție, și a luat cuartir deocamdată la hotelul „Zum goldenen Hirsch.”

Prof. *Weigand* are de gând să petreacă 3 luni în părțile bănățene, pentru ca să facă studii amănunțite. Densul are recomandarea celebrei universități din *Lipsca*, care i-a asigurat și sprijinul material pentru acoperirea șeselor călătoriei sale.

Deocamdată densul va lua locuință în Timișoara, unde are să rămână vr'o trei săptămâni și de unde și va face excursiunile în jur. Preocupățiunea studiilor sale este filologia, studii dialectice ale limbei române din Bănat.

Planul excursiunilor sale încă nu e stabilit, dar îl vom face cunoscut. Suntem siguri, că inteligența română

ori unde s'ar prezenta ilustrul profesor, îl va întâmpina cum să cuvine, și îi va sta întru ajutoriu.

Profesorul *Weigand* este un bărbat foarte simpatic. Înalt de statură, rotunziu, blondin, cu barbă, păr mărișor frunte lată, este un adevărat tip germân. Dinsul vorbește de altcum cum se cade *românesce*, se înțelege așa cum vorbește omul, care a învățat limba din carte.

Necrolog. *Ecaterina*, soția arhivariului consistorial, *Dimitrie Popoviciu*, după grele suferințe și-a dat sufletul în mâinile Creatorului în 1/13 Aug. seara la 10 oare, în al 29-lea an al vieții și în al 9-lea an al căsătoriei. Scumpele rămășițe ale decedatei s'au așezat Joi în 3/15 August la 4 oare p. m. în cimitiriul român gr. or. din loc. — Vineri d. a. s'a înmormântat *Natalia*, unica și dragălașă fiică a concetățanului nostru *Vasilie Lazaroni*. — Fie-le țărina ușoară!

Dare de samă și mulțămintă publică. Subscrisul pre calea colectând o frumoasă sumă de bani pentru rădicarea unui zid, umplerea și lărgirea vetrei din apropierea Sântei Mănăstiri ortodoxe române din Valea-Călugărului, mă ved îndemnat pre calea publicității a cuita sumele primite, rugând pre atotputernicul Dzeu ca să răsplătească din izvoarele bunățăților sale ceresci tuturor acelor marinoși creștini, cari ne'au sprijinit propria noastră inițiativă și întreprindere: *Din comuna Văliug*: Iosif Panescu 49 cr., George Bălan 20 cr., Rain Costa 20 cr., Filip Brebenar 20 cr., Amalia Brebenar 10 cr., Crăciun Farecin 10 cr., Călina Farecin 10 cr., Petru Brebenar 20 cr., Baltazar Kitini 20 cr., George Ponorar 20 cr., Stefan Imig 10 cr., Maria Panaran, 30 cr., Nicolae Panaran 10 cr., Nicolae Panaran 10 cr., Vasilie Panaran 10 cr., Carol Mann 17 cr., Mateiu Mann 50 cr., Franz și Maria Schreibe 20 cr., Friderich Hollerschwandner 20 cr., Petru Verbiu 20 cr., Toma Munteanu 20 cr., Iancu Balica 11 cr., Elisaveta și Vasilie Balian 20 cr., Costa Băiaș 2 cr., Petru Bercia 50 cr., Paraschiva Jurma 50 cr., Ioan Brebenar 10 cr., George Brebenar 10 cr., Ioan Brebenar 05 cr., Wenzel Lisi 10 cr., Antanuța și Eva Balian 20 cr., Toma Brebenar 10 cr., Lazar Belcia 10 cr., Anastasia Balian 15 cr., George Belcia mic 20 cr., Nicolae Dodenci 10 cr., Vasilie Grama 7 cr., Ana Cusma Nicolae 20 cr., Vasilie Gruescu mare 10 cr., Constantin Gruescu 10 cr., Ioan Pelz 10 cr., Filip Gruescu 30 cr., Maria Gruescu 20 cr., Ioan Grama 20 cr., Iosif Gaig 20 cr., Ioan Hergloti 10 cr., Petru Hollerschwandner 20 cr., Mihail Hollerschwandner 10 cr., Ioan Epuran 10 cr., Floarea Pateșan 10 cr., Antoniu Iming 10 cr., Dumitru, Stanca și Sofia Iorgovan 30 cr., George, Elena, Ruya Cusma 30 cr., George Lang 10 cr., Marcu Loisl 10 cr., Elisaveta, Paraschiva Maldea 10 cr., George Moser 10 cr., Mihail Meingast 10 cr., Loisl Gottfried 30 cr., Vasilie Muntean Giță 10 cr., Constantin Muntean 10 cr., Franz Kutz 10 cr., Marta Toma 40 cr., Filip Manescu 20 cr., Ioan Munteanu 05 cr., Maria Grama 5 cr., Alois Markon 10 cr., Vasilie Miholcea 10 cr., George, Ana, Mali Maldea 30 cr., Marta, Ana, Ioan Toma 40 cr., Maria Pateșanu 10 cr., Barbu Pateșanu 10 cr., Ioan Popoviciu 20 cr., Ioan Preda 10 cr., Alois Gottfried, 10 cr., Ana Panescu 10 cr., Ioan Panescu 20 cr., Vasilie, Maria Pateșan 40 cr., Nicolae Rașiovan 10 cr., Iosef Pavlesz 10 cr., Constantin Rașovan 10 cr., Nicolae, Dumitru Panoran 20 cr., Stefan Rașovan 20 cr., Paul Schreiber 20 cr., Ioan, Maria Spatariu 30 cr., Antoniu Stramer 10 cr., Iosif Ciula 10 cr., Hironimus Stockelmann 20 cr., Maria, Teodor Șalar 20 cr., Ignatie Soller 10 cr., Iacob Stramer 20 cr., Mihail Valentin 10 cr., Ioan Diti 10 cr., Maria Schimpf 10 cr., Vasilie Vladulescu mic 10 cr., Eva Vladulescu 10 cr., Ludovic Winthager 20 cr., Iosif Wirz 10 cr., Ioan Balian 50 cr., Wenzel Wratni 10 cr., Ioan Jianu 20 cr., Ioana Jurma 10 cr., Nicolae Șofia 20 cr., Ni-

colae Popoviciu 10 cr., Amalia, Catarina Belcia 30 cr.; Nicolae Ioana Balian 20 cr., Calina Balian 10 cr., Elena Belcia 10 cr., Elena, Mali, Ioan Belcia 30 cr., Maria Balica 10 cr., Catalina Belcia 10 cr., Ioan Vladulescu a lui Vasilie mic 10 cr., Paraschiva Balian 1 fl., Maria Loisl 10 cr., Teresia Tanzmann 5 cr., George, Maria Balian 15 cr., Maria Eingleiter 10 cr., Elisaveta Birszofszki 10 cr., Veronica Eingleiter 10 cr., Maria, Nicolae Farecea 14 cr., Elisaveta Eingleiter 10 cr., Constantin, Maria, Petru, Maria Gruescu 40 cr., Martin Hollerschwandter 10 cr., Teresia Kreisl 10 cr., Eva Iorgovan 10 cr., Froni Spătariu 10 cr., Eva Munteanu 10 cr., Maria Loisl 10 cr., Elena Munteanu 10 cr., Maria Hittner 10 cr., Catarina Muntean 10 cr., Floaria Muntean 10 cr., Nicolae, Maria Muntean 20 cr., Amalia Muntean 1 fl., Stefan Gruescu 10 cr., Elena Gruescu 10 cr., Petru Gruescu 10 cr., George Pategan 10 cr., Maria Panorau 20 cr. (Va urma)

Concurs

Conform ordinațiunii consistoriale din 21 Iulie 1895 Nr. 2049 se escrie concurs pentru ocuparea postului înrătătoresc la școala confesională gr. or. română din **Criciova**, protopresbiteratul Logojului cu termen de recurgere până în 31 August 1895.

Emolumentele sunt:

1. Salariul anual în bani gata 300 fl.
2. Paușal pentru scripturistică 10 fl.
3. Pentru participarea la conferințe 10 fl.
4. Pentru 40 metri cubici de lemne, din cari se încălzește și sala de învățământ 60 fl.
5. Cortel liber cu grădină de legumi.
6. 2 jugere pământ estravilan.
7. Dela înmormântări unde va fi poftit 40 cr.

Dintre recurenți va fi preferit cel cu cunoștința muzicii vocale cu scopul de a înființa și conduce un chor vocal.

Alesul învățătoriu este îndatorat a purta cantoratul în și afară de biserică, a instrua pre școlari în cântările rituali, a compune socoțile bisericesci, școlare și fundamentale și a purta agendele notariale ale comitetului și sinodului parohial.

Dela recurenți se poftesce, ca înainte de alegere să se presinte în vre-o duminică ori sârbătoare în s. biserică

Recurenții sânt avisați, ca recursurile lor ajustate cu cele de lipsă, să le adreseze comitetului parohial din Criciova, și să le înainteze oficiului protopresbiterat gr. or. rom. din Logoj.

Criciova din ședința comitetului parohial ținută în 30 Iulie 1895. [57] 1—3

George Gașpar,
președinte.

Ilie Doboșanu,
not. com. par.

În conțelegere cu protopresbiterul tractual.

Concurs

Conform ordinațiunii Venerabilului Consistoriu diecesan ddo 3 Iulie a. c. Nrul 1274 B. se escrie concurs pentru întregirea definitivă a parohiei gr. or. rom. de clasa II-a devenită vacantă prin moartea preotului Mihail Giurgiu din **Jebel**, protopresbiteratul Buziașului, comitatul Timiș, cu termen de recurgere de 30 de zile dela prima publicare în „Foaia diecesană“.

Emolumentele sunt:

1. O sesiune parohială.
2. Stola usuată.

Să obsearvă, că văduva și orfanii au să se bucure de drepturile provăzute în §-ul 8 din regulamentul pentru parohii.

Doritorii de a ocupa aceasta parohie sunt avisați, ca recursurile ajustate conform statutului organic bis. și a regulamentulului pentru parohii adresate comitetului parohial să le subștearnă Oficiului protopresbiterat a tractului Buziaș în Ghilad, posta ultimă Csákova.

Recurenții sunt poftiți a se presenta în vre-o Duminică sau sârbătoare în sânta biserică, dar nu în ziua de alegere.

Jebel, din ședința comitetului parohial, ținută în 23 Iulie 1895.

[56] 2—3

Comitetul parohial.

În conțelegere cu mine *Aureliu Dragan* adm. protopresb.

Licitațiune minuendă

Pe baza incuviințării Venerabilului Consistoriu diecesan ddo 20 Maiu a. c. Nr. 371 Ș. și ddo 17 Iulie a. c. Nr. 2047 B. se escrie licitațiune minuendă pentru edificarea de nou a „salei de învățământ“ la școala din comuna **Apadia** și a bisericii de acolo.

Prețul de esclamarie la edificarea salei de învățământ e 937 fl. 03 cr., ear prețul de esclamarie la edificarea de nou a bisericii e 7507 fl. 99 cr.

Licitațiunea se va ținea în 7/19 August a. c. în edificiul școalei vechi eventual în cancelăria oficiului parohial din Apadia.

Reflectanții vor avea a depune la începutul licitațiunii vadiul de câte 10% în bani gata sau hârtii de valoare.

Planurile și specificațiunile de spese și măsuri să pot vedea ori când la oficiul parohial gr. or. rom. din Apadia.

Să vor admite ca licitanți numai oameni probați, de omenie și esperti.

Apadia, în 22 Iulie 1895 st. v. [55] 3—3

Nicolae Cornean,
preot și preș. al com. par.

Ioan Trandăfir,
not. com. par.

